

Maj 2018. godine

Izmjene i dopune zakonskog okvira za zaštitu od diskriminacije u BiH: Ostvareni pomaci i potrebna unapređenja

Usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije (ZZD) 2009. godine uspostavljen je pravni i institucionalni okvir za borbu protiv diskriminacije u Bosni i Hercegovini. No, Zakon je patio od brojnih manjkavosti, što je u znatnoj mjeri potvrđeno i u praksi njegove implementacije. Pored ostalog, sudovi i sudije u BiH nisu u potpunosti ovladali standardima antidiskriminacijskog prava, Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH nije u stanju da ispuni sve elemente svoje kompleksne nadležnosti u ovoj oblasti, a žrtve diskriminacije oklijevaju da traže zaštitu zbog dosta nepovoljnih odredbi Zakona.¹

Usvajanjem Izmjena i dopuna Zakona o zabrani diskriminacije 2016. godine, BiH je dobila znatno unaprijeđen zakonski okvir, čime je ovaj propis dodatno usklađen sa relevantnim direktivama Evropske unije, i čime su otklonjeni brojni nedostaci uočeni u prethodnoj verziji Zakona. U nastavku ovog dokumenta ukratko će se prezentirati izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije, te ukazati na neke od ključnih oblasti, odnosno pitanja koja tim izmjenama nisu obuhvaćena i koja će činiti okvir za buduću reformu sveobuhvatnog antidiskriminacijskog zakonodavstva u BiH.

UNAPREĐENJA ZAKONSKOG OKVIRA

Načelo hitnosti

Izmjenama i dopunama Zakona je jasno precizirano da se načelo hitnosti primjenjuje u svim postupcima u kojima se ispituju tvrdnje o počinjenoj diskriminaciji². Ova odredba obavezuje sve sudove i druga tijela da poduzmu sve neophodne mjere kako bi se antidiskriminacijski postupci proveli hitno i okončali u najkraćem mogućem roku. Time je ovo važno načelo, čije poštivanje od strane sudova je ključ efektivne zaštite žrtava diskriminacije, dodatno naglašeno.

¹ Mario Reljanović i sar. *Kvadratura antidiskriminacijskog trougla u BiH: zakonski okvir, politike i prakse 2012-2016* (Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2016).

² "Zakon o zabrani diskriminacije", *Službeni glasnik BiH* 59/09 i 66/16 (neslužbeni prečišćeni tekst), član 11, stav 4 i 5. <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/378835?download=true> (stranica posjećena 29. 5. 2018).

Kumulacija antidiskriminacijskih zahtjeva

Osobama ili grupama osoba koje su trpjele bilo koji oblik diskriminacije, izmjenama i dopunama ZZD-a eksplicitno je otvorena mogućnost da antidiskriminacijski zahtjev kumuliraju sa zahtjevima za zaštitu drugih prava o kojima se odlučuje u parničnom postupku.³ Uslov je da su svi zahtjevi u međusobnoj vezi, bez obzira na to je li za njih propisano rješavanje u redovnom ili u posebnom parničnom postupku. Izuzetak predstavljaju sporovi o smetanju posjeda, u kojima se primjenjuju mjerodavna pravila za tu vrstu spora, ako samim Zakonom nije drugačije određeno.

Publikacijski zahtjev

Intervencijom zakonodavca jasnije je definiran i publikacijski zahtjev.⁴ Usvajanje publikacijskog zahtjeva sada se uvjetuje utvrđivanjem da je do povrede prava na jednako postupanje došlo posredstvom medija ili da je informacija o diskriminatornom postupanju prenesena putem medija, pa je presudu potrebno objaviti kako bi se ostvarila potpuna naknada za učinjenu štetu ili kako bi djelovala preventivno u odnosu na slične diskriminatorne radnje u budućnosti.

Mjesna nadležnost

Na osnovu izmjena i dopuna ZZD-a, pored suda opće mjesne nadležnosti, nadležnost za sporove povodom diskriminacije ima i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište ili boravište, te sud gdje se dogodila šteta ili je počinjena radnja diskriminacije.⁵ U kontekstu zaštite žrtava diskriminacije i olakšavanja pristupa pravdi, ova odredba eliminira potencijalne tehničke i finansijske prepreke pristupu sudu, što je posebno značajno za pripadnike socijalno ugroženih i marginaliziranih grupa.

Rokovi za ostvarivanje sudske zaštite od diskriminacije

Rokovi za ostvarivanje zaštite od diskriminacije koji su inicijalno predviđeni ZZD-om (subjektivni rok od tri mjeseca i objektivni rok od jedne godine) bili su suviše kratki i kao takvi nisu omogućavali dovoljnu zaštitu žrtava diskriminacije. Na osnovu izmjena i dopuna ZZD-a, (subjektivni) rok za podnošenje tužbe je produžen na tri godine od dana saznanja o učinjenoj povredi prava, a (objektivni) na najdalje pet godina od dana učinjenja povrede.⁶ Dodatno, u slučajevima kontinuirane diskriminacije rok se računa od dana posljednje učinjene radnje, dok se u slučajevima sistemske diskriminacije rokovi ne računaju.

---

³ Ibid., član 12, stav 2.

⁴ Ibid., član 12, stavovi 4, 5 i 6.

⁵ Ibid., član 13, stav 1.

⁶ Ibid., član 13, stav 4.

Situaciono testiranje

S obzirom na to da je diskriminatorno ponašanje često teško razotkriti, uvođenje odredbe o situacionom testiranju⁷ predstavlja pozitivan pomak, jer ovaj institut može biti efikasno sredstvo za dokazivanje diskriminacije. Primjenom situacionog testiranja može se utvrditi diskriminacija u stvarnoj životnoj situaciji, odnosno ukazati na praksu u kojoj je, u uporednoj situaciji, osoba koja posjeduje određenu karakteristiku nepovoljnije tretirana u odnosu na drugu osobu koja tu karakteristiku nema.

Sudjelovanje trećih lica u postupku

Odredba koja omogućava učešće trećih lica u postupku za zaštitu od diskriminacije sada je terminološki usklađena sa odredbama zakona o parničnom postupku u BiH⁸, na način da je precizirano da je riječ o umješaču.⁹ Ulogu umješača i dalje mogu imati tijelo, organizacija, ustanova, udruženje ili drugo lice koje se u okviru svoje djelatnosti bavi zaštitom od diskriminacije lica ili grupe lica o čijim se pravima odlučuje u postupku, a u tom svojstvu mogu učestvovati sve do izričitog opoziva pristanka tužitelja.

Interne procedure zaštite

Izmjenama i dopunama ZZD-a predviđena je obaveza javnih institucija i ostalih pravnih osoba da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije.¹⁰ U skladu s tom odredbom, sva javna tijela, te ostale pravne osobe dužne su da kroz svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, reguliraju principe jednakog postupanja.

DJELOMIČNA UNAPREĐENJA ZAKONSKOG OKVIRA

Novi osnovi diskriminacije

U odnosu na raniji tekst Zakona, dodatno je unaprijeđena i proširena lista osnova diskriminacije.¹¹ Oni sada eksplicitno uključuju i dob, invaliditet, seksualnu orijentaciju, rodni identitet i spolne karakteristike. Dodatno, izmjenama i dopunama Zakona se zabranjuje i diskriminacija na osnovu rodbinske ili druge povezanosti sa diskriminiranom osobom ili grupom osoba, što nije bio slučaj u prethodnoj verziji zakonskog teksta, u kojem se zabrana tzv. asocijativne diskriminacije odnosila samo na povezanost sa nacionalnom manjinom.¹²

---

⁷ Ibid., član 15, stavovi 4–7.

⁸ Reljanović i sar. *Kvadratura antidiskriminacijskog trougla*, str. 28.

⁹ “Zakon o zabrani diskriminacije”, član 16.

¹⁰ Ibid., član 24, stav 4.

¹¹ Ibid., član 2.

¹² Reljanović i sar. *Kvadratura antidiskriminacijskog trougla*, str. 21.

Zabranjeni osnov koji **nije obuhvaćen izmjenama i dopunama** je *državljanstvo*¹³, čije će normiranje u ovom kontekstu dobiti na značaju u daljem procesu EU integracija BiH.

Ostali oblici diskriminacije

Poboljšana je definicija *uznemiravanja*¹⁴, koja sada podrazumijeva svako *neželjeno* ponašanje koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe i stvaranja zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja.

Noveliranim zakonskim tekstom *viktimizacija*¹⁵ je uvedena kao zasebni oblik diskriminacije. Na taj način žrtve su dodatno osnažene, s obzirom na to da strah od negativnih posljedica prijavljivanja diskriminacije predstavlja jednu od suštinskih prepreka u ostvarivanju efektivne zaštite.

Poticanje na diskriminaciju također je uvedeno kao zaseban oblik diskriminatornog postupanja.¹⁶

Izmjenama i dopunama ZZD-a uvedeni su i teži oblici diskriminacije: diskriminacija počinjena po više osnova (višestruka diskriminacija), diskriminacija počinjena više puta (ponovljena diskriminacija) i diskriminacija koja postoji duže vrijeme (produžena diskriminacija).¹⁷

Specifični oblici diskriminatornog postupanja koji **nisu obuhvaćeni izmjenama i dopunama**, a čiju eksplicitnu zabranu su preporučila relevantna međunarodna tijela, jesu *diskriminacija udruživanjem* i *najavljena namjera diskriminacije*.¹⁸

Mjere osiguranja

Iako su privremene mjere zaštite bile predviđene Zakonom o zabrani diskriminacije, režim privremenih mjera osiguranja nije bio prilagođen specifičnim antidiskriminacijskim parnicama. Predviđanje općeg režima koji inače vrijedi za privremene mjere, zapravo znači strožiji režim i teže uslove za određivanje privremenih mjera u ovim postupcima.¹⁹ Izmjenom ZZD-a terminologija se usklađuje sa građanskim procesnim pravom – privremene mjere zaštite preimenovane su u mjere osiguranja. Sada je propisano da se mjera osiguranja može odrediti ako predlagatelj učini vjerovatnim da je povrijeđeno pravo na jednako postupanje, odnosno da je određivanje

---

¹³ Uopredi Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI), *Izveštaj ECRI-a o Bosni i Hercegovini (peti ciklus monitoringa)* (Strasbourg: ECRI Secretariat, Council of Europe, 2017), par. 9.

¹⁴ “Zakon o zabrani diskriminacije”, član 4, stav 1.

¹⁵ Ibid., član 18.

¹⁶ Ibid., član 4, stav 5.

¹⁷ Ibid., član 4, stav 6.

¹⁸ Vidjeti: ECRI, *Izveštaj ECRI-a o Bosni i Hercegovini (peti ciklus monitoringa)*, par. 9.

¹⁹ Reljanović i sar. *Kvadratura antidiskriminacijskog trougla*, str. 36.

mjere obezbjeđenja potrebno radi otklanjanja opasnosti od teške povrede prava na jednako postupanje, nenadoknadive štete ili sprečavanja nasilja.²⁰

No, ono što je ovim neospornim unapređenjem zakonskog rješenja u ovom segmentu **propušteno** jeste eksplicitno *određivanje vremenskog roka* u kojem bi postupajući sud trebalo da odluči o zahtjevu za mjerom osiguranja.²¹

Kolektivna tužba za zaštitu od diskriminacije

Naročito je važno istaći da je usvojenim izmjenama i dopunama ZZD-a eliminiran neodređeni i arbitrarni kriterij *opravdanog interesa* koji u ovom kontekstu potencijalno ograničava značaj i domet kolektivne tužbe.²² Naime, sada je *svim udruženjima i drugim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava* ili prava određene grupe omogućeno da pokreću antidiskriminacijski postupak pred sudovima u BiH.²³

Pored toga, eliminiran je iznimno restriktivni uslov dopuštenosti kolektivne tužbe koji je u inicijalnoj verziji Zakona podrazumijevao da tužitelj treba da učini vjerovatnim da je postupanjem tuženog povrijeđeno pravo na jednako postupanje većeg broja lica koja pretežno pripadaju grupi čija prava tužitelj štiti. S obzirom na to da navedena ocjena po prirodi stvari treba da bude predmetom dokaznog postupka, a ne ocjene dopuštenosti tužbe²⁴, ova izmjena svakako predstavlja pozitivan pomak.

Na kraju, ponuđena je i detaljnija i preciznija regulacija kolektivne tužbe. Eksplicitno je navedeno da se u kolektivnoj tužbi mogu istaknuti zahtjevi da se utvrdi povreda prava na jednako postupanje u odnosu na članove grupe čija prava tužitelj štiti, da se zabrani poduzimanje radnji kojima se krši ili može prekršiti pravo na jednako postupanje, odnosno da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice u odnosu na članove grupe, te da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje objavi u medijima na trošak tuženog.²⁵

Ipak, **propušteno je** to da se predvidi i dodatna opcija zaštite žrtava koja je prisutna u komparativnom antidiskriminacijskom zakonodavstvu: mogućnost da i nevladine organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava podnesu tužbu *u ime žrtve diskriminacije* koja odbija da se pojavi kao tužitelj u postupku, a uz prethodni izričiti i pismeni pristanak te osobe.²⁶

---

²⁰ “Zakon o zabrani diskriminacije”, član 14.

²¹ Reljanović i sar. *Kvadratura antidiskriminacijskog trougla*, str. 37.

²² Uporedi Boris Topić, *Neiskorišteni potencijal: Uloga i značaj nevladinih organizacija u zaštiti od diskriminacije u Bosni i Hercegovini* (Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2012) str. 55.

²³ “Zakon o zabrani diskriminacije”, član 17, stav 1.

²⁴ Uporedi Topić, *Neiskorišteni potencijal*, str. 55.

²⁵ “Zakon o zabrani diskriminacije”, član 17, stav 2.

²⁶ Reljanović i sar. *Kvadratura antidiskriminacijskog trougla*, str. 92.

Jačanje uloge Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH

U prvotnoj verziji ZZD-a, uloga Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH u promoviranju principa jednakosti i zabrane diskriminacije bila je preusko formulirana te nije odgovarala potrebama jačanja promotivne dimenzije zaštite od diskriminacije.²⁷ Izmjenama i dopunama Zakona uloga Institucije u ovom domenu je dodatno precizirana i detaljnije elaborirana, tako da obuhvata rad na promociji Zakona, informiranje javnosti, podizanje svijesti, provođenje kampanja i druge načine promoviranja borbe protiv diskriminacije u svrhu njene prevencije.²⁸

Bitna novina u ovom kontekstu je i odredba prema kojoj je sud dužan da u skladu sa pravilima postupka razmotri preporuke ombudsmena ukoliko je riječ o slučaju o kojem je Institucija ombudsmena već donijela preporuku.²⁹ To se može smatrati određenim pomakom kojim se dodatno naglašava značaj traženja zaštite od Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH.

Ipak, treba istaći da nažalost **nije predviđena obaveza suda da ponudi odgovarajuće obrazloženje** u slučaju odstupanja od preporuke Institucije ombudsmena. Takvo rješenje bi omogućilo bolju harmonizaciju postupka pred Institucijom ombudsmena i onog pred sudom, te dodatno osnažilo autoritet Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije.³⁰

VAŽNA PITANJA KOJA ČEKAJU NOVU ZAKONODAVNU INTERVENCIJU

Troškovi postupka

Iako su izmjene i dopune ZZD-a iz 2016. godine donijele značajna unapređenja kada je riječ o zaštiti žrtava diskriminacije, propušteno je da se adekvatno regulira pitanje plaćanja sudskih troškova u antidiskriminacijskim parnicama. Naime, aktuelni okvir u kojem se primjenjuje generalni princip parničnog postupka prema kojem stranka koja izgubi snosi troškove spora druge strane, te dodatne obaveze plaćanja sudskih taksi i vještačenja, djeluje destimulirajuće po odluku žrtve da se upusti u sudski proces. Stoga, kako bi se ohrabrilo korištenje sudske zaštite od diskriminacije, bilo bi potrebno predvidjeti *oslobađanje ili barem značajno smanjenje sudskih taksi i u postupcima za zaštitu od diskriminacije*.³¹

---

²⁷ *Preporuke za unapređenje Zakona o zabrani diskriminacije* (Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2015), str. 4. http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/preporuke_-_policy_memo_-_web.pdf (stranica posjećena 29. 5. 2018).

²⁸ “Zakon o zabrani diskriminacije”, član 7, stav 2, tačka l.

²⁹ Ibid., član 15, stav 9.

³⁰ *Preporuke za unapređenje Zakona o zabrani diskriminacije*, str. 3.

³¹ Ibid., str. 2.

Detaljnija regulacija mobinga

Iako je prepoznata i više puta istaknuta potreba za detaljnijom regulacijom mobinga, kao specifičnog fenomena u odnosu na diskriminaciju, koji je u BiH značajno zastupljen³², izmjene i dopune Zakona iz 2016. godine nisu se niti dotakle tog problema. Stoga, kako bi se unaprijedila sudska praksa – u smislu boljeg razumijevanja ovog fenomena – i preduprijedili mogući problemi pri njegovom prepoznavanju i dokazivanju, potrebno je prevashodno definirati koji se niz konkretnih radnji i postupaka mogu smatrati mobingom, te navesti njegove specifične vrste. Pored toga, potrebno je i precizno propisati odgovornost poslodavaca u slučaju mobinga te regulirati pitanje njihove pasivne legitimiranosti, na način da je za mobing odgovoran i poslodavac koji je propustio da zaštiti žrtvu od drugog zaposlenog.

Izuzeci od jednakog postupanja

ZZD u članu 5 definira uslove pod kojima se različito postupanje neće smatrati diskriminacijom i utvrđuje opće uslove za opravdanje različitog postupanja, navodeći *i listu konkretnih izuzetaka od zahtjeva jednakog tretmana*.³³ Ipak, ovako postavljen, Zakon ostavlja široko polje diskrecione ocjene prilikom definiranja dodatnih elemenata opravdanja različitog tretmana, te je upitno u kojoj će mjeri nadležna tijela u BiH pravilno primjenjivati izuzetke iz člana 5.³⁴

Izmjene i dopune Zakona iz 2016. godine nisu obuhvatile član 5. Time je propuštena prilika da se ZZD dodatno konceptualno usaglasi sa evropskim antidiskriminacijskim direktivama, ali i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom.

U tom smislu, potrebne su značajne izmjene u reguliranju izuzetaka od principa jednakog postupanja u ZZD-u.

Najprije je privremene pozitivne mjere usmjerene na sprečavanje ili naknadu štete koju trpe naročito pripadnici ugroženih grupa (u skladu sa članom 5, tačka a) potrebno izdvojiti u

---

³² Vidjeti više u Mario Reljanović, *Regulacija mobinga u Bosni i Hercegovini u kontekstu Zakona o zabrani diskriminacije* (Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2015). http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/regulacija_mobinga_-_brief_web.pdf (stranica posjećena 29. 5. 2018); Aleksandra Ivanković, *Osnovni principi i dokazivanje "ostalih oblika diskriminacije" prema Zakonu o zabrani diskriminacije* (Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2015). http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/studija_slucaja_-_komentar.pdf (stranica posjećena 29. 5. 2018).

³³ Vanja Kovač, *Kada se različito postupanje može opravdati? Izuzeci od principa jednakog postupanja u pravu Bosne i Hercegovine u svjetlu jurisprudencije Evropskog suda za ljudska prava i prava Evropske unije* (Sarajevo: Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2016), str. 2. http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/kada_se_razlicito_postupanje_moze_opravdati.pdf (stranica posjećena 29. 5. 2018). Vidjeti također Tena Šimonović Einwalter i Goran Selanec, *Usklađivanje Zakona o zabrani diskriminacije BiH sa pravnom stečevinom EU: Stručna analiza usklađenosti* (Sarajevo: Sarajevski otvoreni centar, 2015), str. 23–25. http://soc.ba/site/wp-content/uploads/2015/03/Diskriminacija_final_WEB.pdf (stranica posjećena 29. 5. 2018).

³⁴ Kovač, *Kada se različito postupanje može opravdati?*, str. 2.

poseban član. Naime, u konkretnom slučaju nije riječ o izuzecima od jednakog postupanja, već o specifičnom obliku jednakog postupanja koji je usmjeren na postizanje stvarne jednakosti.³⁵

Na sličan način, razumno prilagođavanje u pogledu osoba sa invaliditetom (član 5, tačka f) također je potrebno izdvojiti u posebnu odredbu, jer je riječ o mjerama koje predstavljaju garant jednakog postupanja prema osobama sa invaliditetom, a ne o izuzecima od jednakog tretmana.³⁶ Istovremeno, potrebno je eliminirati relativizirajuću klauzulu prema kojoj poslodavci imaju obavezu razumnog prilagođavanja samo ako im “takve mjere ne nameću nesrazmjern teret”.³⁷

Pored toga, bit će potrebno redefinirati izuzetak koji se tiče oblasti porodičnih odnosa (član 5, tačka g), budući da ostavlja prevelik prostor za nejednak tretman, naročito u kontekstu istospolnih zajednica, a koji se opravdava “legitimnom svrhom, zaštitom javnog morala, kao i pogodovanju braka u skladu sa odredbama porodičnih zakona.”³⁸

Na kraju, izuzetak koji se tiče vjeroispovijesti i uvjerenja (član 5, tačke c) i h) također je preširoko postavljen, utoliko što se ostavlja veoma širok prostor za razlikovanje u tretmanu, pored ostalog, u kontekstu zapošljavanja u vjerskim institucijama i organizacijama. Takva odredba ima karakter univerzalnog opravdanja za različit tretman na osnovu vjeroispovijesti za sve poslove i radna mjesta u takvim institucijama, što nije utemeljeno. Stoga je ovaj izuzetak potrebno ograničiti samo na razlikovanja na osnovu vjerske doktrine i uvjerenja koja predstavljaju stvarni, određujući i opravdani kriterij za uspješno obavljanje konkretnog posla.³⁹

---

³⁵ Uporedi Einwalter i Selanec, *Usklađivanje Zakona o zabrani diskriminacije BiH sa pravnom stečevinom EU*, str. 25.

³⁶ Ibid.

³⁷ *Preporuke za unapređenje Zakona o zabrani diskriminacije*, str. 2.

³⁸ Uporedi Kovač, *Kada se različito postupanje može opravdati?*, str. 11–12.

³⁹ Uporedi Einwalter i Selanec, *Usklađivanje Zakona o zabrani diskriminacije BiH sa pravnom stečevinom EU*, str. 24.

Ova publikacija je objavljena uz podršku američkog naroda preko Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Partnerske organizacije su odgovorne za njen sadržaj i stavovi koji su u njoj izneseni ne odražavaju stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država, niti Fonda otvoreno društvo BiH.

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

Policy memo je objavljen u okviru projekta “Jednakost za sve: Koalicija organizacija civilnog društva protiv diskriminacije”, koji u partnerstvu implementiraju Mediacentar Sarajevo, Analitika – Centar za društvena istraživanja, Prava za sve i Vaša prava BiH. Projekat finansiraju USAID i Fond otvoreno društvo BiH.

ANALITIKA
Centar za društvena istraživanja

Analitika - Centar za društvena istraživanja je nezavisna, neprofitna, nevladina organizacija, koja se bavi istraživanjem i razvojem javnih politika u širem smislu. Misija Analitike je da na osnovu kvalitetnih istraživanja i odgovarajuće ekspertize ponudi relevantne, inovativne i praktične preporuke usmjerene na promoviranje inkluzivnih i boljih javnih politika, kao i na ukupno unapređenje procesa njihovog donošenja.

Josipa Vancaša 23, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
info@analitika.ba
www.analitika.ba